թեամբ, տակտուութեամբ, տարբերությամբ ամբողջ կեանքն աշխատելու. Նա կամ ուզիս չը պիտի անէ, կատարելապես անգործ մնայ, կամ մի. անգամից հրապարակ գուրս գայ և բարձրաձայն կանչի. «տեսէք, ես ինչ մեծ մարդ եմ։»

Գ. Ա.

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԲԻՆ ԼՈՒԲԵՐ

—

Չիրրպելից մեզ գրում են. «Աբաքը գեսի ափերում, Օլիման անուանեալ գաշտերում յայտնվեցաւ որ անցեալ ամսան մտրեալ բաւական ձուլ էր գրել։ Ալ ձմեռվայ ընթացքում կառավարութեան տրամադրով Աբաքը գեսի ափերում բնակվող հայերից և թուրքերից խրատանչիր ուսնը պարտաւորված բերում էր մտրեալի սերմից մի մի գասգ և պուդից 15 կօպ. էր սահմանում։ Այդպիսով մտրեալի սերմի բաւական մեծ քանակութիւն յանձնվեցաւ կառավարութեանը, որ փոսեր էր փորել տալիս և պրում էր մտրեալի ձուլերը։ Այժմ, երբ գարունը բացվեց, կրկին յայտնվեցաւ գեռ չը թեռչորված մտրեալը նոյն Օլիման գաշտերում։ Գարձեալ կառավարութեան տրամադրով հայ և թուրք բնակիչները գնում են այժմ Օլիման գաշտերը և կոտորում են հայլի թնամի միջատներին։ Անպիտիների այդ հուանդը զովելի է, բայց տխրալին այն է, որ ինչպէս սասում են, մտրեալի անսպառ ապրիլը հաւան գարկաւանն է, գրտեղից նա անդադար գալիս է, ինչպան էլ մենք կոտորենք նրան մեր գաշտերում։ Իսկ Գարպիստանում մտրեալը չեն կոտորում։ Երբ մի քանի ժամանակից յետոյ վերակացիչները կը թեռչորվի, նա կանցնի Աբաքի վրայով և կրկին իր ուերիչ արշաւանքը կը գործի մեր գաշտերի վրայ։ Այդ գիպուածում մարդս ակամայ մտքում է գալիս անհեթեթի ճշմարտութիւնը, որ երբ մի ազգ, մի ժողովուրդ հանում է ինքնամանպատութեանը, իսկ այդ ժողովրդի հաւան ազգը մնում է գեռ իր առաջվայ անասրերութեան ու ապիտութեան մէջ, առանջինի աբած բոլոր ջանքերը չան անգամ հասարելության ապարդիւն են լինում յետագայի հաւանքի անչարութեան և անասրերութեան չը նորհով։

—

Ստացանք Կ. Գալոյից, գ. Գէորգ Թոմիանցից 10 բուլ յոգուտ այն գումարի, որ կազմում է «Մշակի» խմբագրութեան մէջ գ. Եաքիչ մը երկար գրեցինք այսօր. անչուշտ մեզ Ներելի էր գէթ մանրամասն ուղղակի տեսակցութեան մը ընել ընթերցողից հետ և ինքդիր պարզել։— Մինչև այժմ հետեւած ուղղութեանս պիտի շարունակենք թղթակցութիւնները, ջանալով որչափ հնար է ուրիշ նիւթերու վրայ ալ տեղեկութիւններ տալ, ապաւելով որ մեր ժամանակին տէրն ըլլալք օրական գի Կովկասի հայերն գոնցնելու թերևս կարող ըլլանք։— Սակայն եթէ գ. Թաչան Վեզիրի, գ. Նիկոդոսեան և Կովկասի կարեւոր թարգման հանդիսացող այլ պարանայք անդիշաչտ ուրիշ ուղղութեամբ թղթակցութեանց կը ցանկան «Մշակի» համար, դժուար չէ Կ. Գալոյց գրագիներէն, որոց դասին պատկանելու պատիւ ունք ունեցան, ինչպես մեր գրութիւններէն կերեի, գտնել չատեր որ իրենց փափաքը լաւ կերպով գոհացնեն, և մեք մեր երեք տարիներու Կովկասեան եղբայց հետ ըրած բարեկամութիւնը բաւական համարելով, այն ատեն կրնանք մեր մեռած բարովը։

Անցեալ նամակով գրեցինք թէ Թրօթթբր հաղարապետ և գ. Գ. Նիկոդոսեանի տեսակցութեան վրայ պիտի խօսնինք. երկու անգամ է այս մասին գրածս ձախողդ պարզայով եռ մնացին։—

Վերջին պատեղգմի ժամանակ գ. Թրօթթբր և գ. Գ. Նիկոդոսեան գիրար հանդիպած են և Հայաստան, երկուքն ալ անդ գանգուխտ կրընայ տեսուիլ. երկար ատեն վերջը գիրար Կ. Գալոյ կը գանեն անյատալի կերպով և բնական է որ բարեկամութիւնը ատելի քաղաքանայ գ. Նիկոդոսեան ինքն է որ նախ այդերութիւնը կուտայ և տեսակցութիւնը 2½ ժամ կը տեւէ։—

Թրօթթբր.— Ա՛, հաղա՛ բարեա. վայելի քաղեկամ, որ տեղէն որ տեր։

Նիկոդ.— Պետերբուրգէն կուգամ. իսկ գուք ի Տարիէ Աղդղիայէն կը վերադառնաք և կրկին կուգնդուք ձեր տեղը Արմէնիա... բայց ուչ, ներդրուիմ՝ Թրօթթբրսան...։

Թրօթթբր.— (կը ժպտի և կրսէ). ս, գուք ինձ ծանր անխարկութիւններ կրնաք. հաւատացէք ինձ որ en gentilhomme, ես գիս միշտ հայ ժողովրդի շահերուն ծառայած եմ համարած, այլ ոչ քիւրդերուն։

Նիկոդ. Կասակ կրնեմ, մանաւանդ որ իմ անխարկութիւնը կը վերաբերի ոչ այն գ. Թրօթթբրին, որ ազատամիտ Աղդղիայի ընդհանուր հիւպատոսն է Հայաստանի մէջ, այլ այն գ. Թրօթթբրին որ ատորդրուած էր Բիկինոֆիլդի պաշտօնէութեան։

(Մատրմական դիրք կը բռնէ և կը շարունակէ խոսակցութիւնը։)

Թրօթթբր.— Ի՞նչ Նորութիւն ի Պետերբուրգ

Նիկոդ.— Բաւական ատեն է արդէն Պետերբուրգ թողուս, իսկ այժմեան Նորութիւնները մի և նոյն լրագրներէն կիմանաք։—

Թրօթթբր.— (ժպտելով)— Իսկ առաջինէրն ինչ Նորութիւն.—

Նիկոդ.— Թուսաչարերը իրենց յոյսը դնելով իրենց ազնչակի համարող Ռուսիոյ ազատութեան և նմանապէս ազատամիտ Աղդղիայի վրայ չան պիրով իմացան ձեր Աղդղիա երթալը. որով առիթ կունենալիք Թարգման ու խնամատար հանդիսանալ նոցա հայրենակիցներուն թիւրքիա ունեցած վիճակին։—

Թրօթթբր.— (Ծանր հառաչելով)—ա՜ն, սիրելիդ իմ պարսն, ինչ ընենք մենք, որ այս տխմար մարդկի (թիւրքերը) չեն ուզիր հանանալ իրենց տեսական չարերը, այլ փոխանակ մաքրել բաղաղդեանը, ուզիլ նս կը վրդովեն գրգռելով իսլամական կրօնամոլութիւնը ձեր հայրենակիցներու. դէմ ի Հայաստան։

Նիկոդ.— Կարծեմ որ թիւրքայի վերջը չան հեռու չէ.

Թրօթթբր.— Եթէ ոչ վերջը, գոնէ հեռու չէ վերջի սկիզբը....

զուրանի առաջարկութեամբ մի մշական թղթակից պատասխանուում պատելու համար։

—

Գէորգ վարդապետ Սարգիսեանց ինդրում է մեզ յայտնել, որ նա ձեռնամուխ է եղել թարգմանել հետեւեալ հեղինակութիւնները. 1) Ցաւոտնական կեանք, հրապարակական դասախօսութիւն Լէյնէնա Նաչլի։ 2) Ցնաւս Քրիստոսի կեանքի և գործերի նկարագրիչ, անգլիացի անայա հեղինակի (Ecce homo). Գիտագոսի կրթական յօդուածով։

—

Մեզ ինդրում են յայտնել հետեւեալը։ «Զեր լրագիրը ծանօթացրեց մեզ ասլիսի ասված հիւանդութիւնը բժշկող գ. Մարգարեա Հարնասարգսեանի հետ, նոյնպէս և ուչքացաւ բժշկով մի պարսիկի հետ, այժմ պէտք է ասլ երկու ապրանքներին աւելացնել Գրիգոր Ցանբարեանցին, որ իր մի գասգ դեղով առողջացնում է անհնարաւոր ժամանակում առանց ցաւ, որի չարչարանքը չատերը փորձած են։ Պարոնը հաւաստացնի է և ընդունում է Հաւաքարի Գեղագիտական գնուորանցի մասն։

—

Իր № 73-ի առաջնորդող յօդուածի մէջ «Մեղու Հայաստանի» լրագիրը հետեւեալ գարգով է կարդում ուրիշների գլխին. «Մեզ կարիք ա չան կայ մարդոց մասնաւոր կեանքը հանելու ասլիսի, մանաւանդ հասարակական գործունէութիւնն է միայն նոցա քննիչը, գատաւորողն ու վարձատուցիչ։ Մասնաւոր հանիրները կարելի է տեսնել ուրիշ տեղ և ոչ մամուլը չունել կրքի տալարել և այս տրտունիւնն էլ պիտի անարդ ձեռքերով։» Այդ իրաւացի խօսքերով «Մեղու Հայաստանի» լրագիրը ինքն անիրաւ գատաւորում է իր տեսական ամբողջ անցեալը։

—

Մեկ գրում են Ս. Պետերբուրգից. «Մինչև այժմ հայ երիտասարդութիւնը լսում էր միայն համալսարանները և տեխնիկական բարձրագոյն գպրոցները, բայց մի քանի ժամանակից հայ երիտասարդներն ու օրիորդները սկսել են ուսանել նաեւ բժշկական գիտութիւնները։ Ս. Պետերբուրգում հան այժմ մի քանի տարեգարձ հայ երիտասարդներ, որոնք սովորում են Նիժորոմի Գիմնազիայում։ Նոյնպէս երաշտական կենտրոնասրիամի մէջ կան մեր հայրենակիցներից մի քանի օրիորդներ և երիտասարդներ, որոնք յայտնում են իրանց առանձին ընդունակութիւնները գեղգարուեստի և երաժշտութեան մէջ։ Մի կրնի ցի հայ աշակերտուհի, որ նրանց գրաբիւն է սովորում, վարժանութիւնի վկայուեմամբ դասնաչ է անպատանա նշանաւոր երգիչ. մի այլ կրթուհի հայ օրիորդ յայտնում է իր տաղանդը սովորելով կենտրոնասրիայի դասամատեանի բաժնում։ Կան մի քանի, մեծ ժամանակ երիտիկ ի բնասարարայի հայ օրիորդներ բժշկական կուրսերում։ Յաւելին այն է որ այդ բոլոր պարոնները ու օրիորդները չատ ազգասեր անձինք են։»

—

Ս. Պետերբուրգից մեզ գրում են հետեւեալը։ «Մարտի 1-ի սարսափելի երկնագործութեան պատճառով եղան թէ Մոսկվայի և թէ Ս. Պետերբուրգի հայոց եկեղեցիներում հոգեհանգիստներ, կատարվեցան նոյնպէս և նոր թաղարի համար մաղթանքներ, բայց կենդանի խօսք, քարոզ մենք չը լսեցինք մեր հայ հոգեւորականներից։ Նոյնպէս և ամբողջ մեծ պասի ժամանակ չը լսեցինք եկեղեցու բեմից ոչ մի քարոզ։ Պատճառը յայտնի է. մենք ունենք ճոխապատկոչ և նշանաւորով զարդարված քահանաներ, բայց չունենք քարոզիչներ, չունենք հոգեւոր հովիւներ, որոնք կարդանային կենդանի խօսքով քարոզապէս ապրել ժողովի վրա, մեր թաղարի քարոզով հանդիսանալիքի սիրոյը։ Մենք չունենք ոչ կրթնական և ոչ քաղաքական ոգով կրթված քահանաներ։ Լոկ եկեղեցական ծէսեր կատարելը գեռ քահանայութիւն չէ, այդ խօսքի բուն իմաստով և մարդ։»

—

«Голосъ» լրագրում կարդում ենք որ մի ուսանող հայ, գոկոսը բժշկութեան Բաքանիարան մեծ գիւսեր է անում Աղդիայում։ Նա գսել է մի նոր մէջոց արուեստական սառոց պատրաստելու, որ գիմնանում է արեգակի ճառագայթներին։ Անցեալ տարի բժշկական Բաքանիարան պատրաստեց այդ տեսակ սառոց անդլիական թագաժառանգ, Ուէլսի իշխանի կերակրի համար լանգոնում և ապատեան նա հրաշալիվիցա իր գիւտով։ Բայի այդ գիւտից բրժշկագիտա Բաքանիարան մէջոց գատա պատրաստել ջրանգրերի խոզանակները սառչելուց, իսկ անցեալ տարի կատարելագործից գոգի լաստերները, այնպէս որ նրա գիւտի շնորհով գոգի բոցը 30% աւելի լոյս է տալիս, լաստերի մէջ գոգի նոր բանակութիւնը գործածելով։ Բաքանիարան երեանցի է և այդ քաղաքում իր ակդրնական ուսումը ստանալուց յետոյ վարձատրվում թեակնոնեան գնաց Աղդիա, որտեղ սկսեց ուսումնասիրել բժշկականութիւնը։ Ապրելով նա ուրարեց իր ուսումը բժշկութեան և խիրուրգիայի գոկոսորի ատիճանը ստանալով։ Ռուս լրագրի տեղեկութիւններին մենք մեր կողմից կարող ենք աւելացնել որ գոկոսոր Բաքանիարան ազուեցի է։

—

ԶԱՒԱՌԱԼԻՌ մեզ գրում են. «Ապրիլի 16-ին Բաքաւան գիւղում, ինդրկի ժամանակ գաշտոնով սպանեցին Զաքաքանի վիճակի կառավարչ Սերգեիմովիչին և երկրաչափ Սագալյանին, Սերգեիմովիչ սպանողը կալանաւորված է։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՍԻՍ» ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

—

«Մասիս» լրագրին գրում են երեանից հետեւեալը։

Էջմիածնի մէջ յայտնված գինւո